

StudieZomerZalen

Juli
2021

Colofon

Gemaakt in opdracht van StudieZomerZalen 2021

StudieZalen.
Onderwijs & Welzijn

Projectcoördinator StudieZalen: Dana Hollander

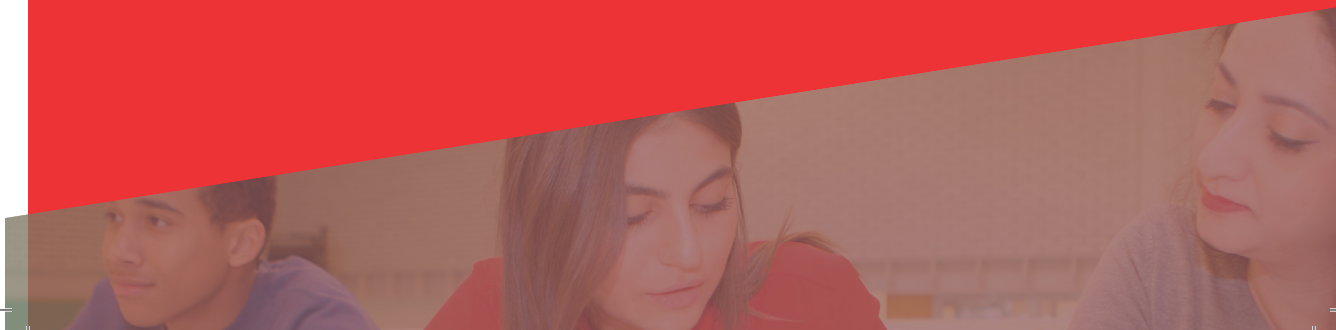
Redactie: Ariska Bonnema

Vormgeving: Susy Cascado

Eindredactie: Femke Ruiter

Inhoud

Les 1: Biografie	p. 4
Les 2: Interviewen hoe doe je dat?	p. 7
Les 3: Onze levenslijn!	p. 10
Les 4: Zinsdelen en zinsopbouw	p. 12
Les 5: Feedback geven en ontvangen	p. 16
Les 6: Verwijswoorden en flaptekst	p. 18
Les 7: Signaalwoorden	p. 20
15 Energizers voor tussen de lessen door	p. 22

Lesinstructie les 1 - Biografie

Aan het einde van deze les:

- ✓ weet ik wat een biografie is.
- ✓ ken ik het verschil tussen een biografie en een autobiografie.
- ✓ kan ik kenmerken van een goede biografie benoemen.

Benodigdheden

- papier
- pen
- geprinte ultieme biografie-checklist per kind
- A3 geprinte ultieme biografie-checklist voor op het bord

Voorkennis activeren (5 min)

Bekijk samen met de kinderen het filmpje over 'biografie van een vlieg'. Wat is een biografie eigenlijk? *De biografie van een vlieg beschrijft het leven van een vlieg. Zo is het ook met een biografie over mensen. Een biografie is een boek dat het leven van iemand beschrijft.*

Lesdoelen bespreken

Bespreek de lesdoelen met de leerlingen.

Begeleide inoefening (25 minuten)

Leg uit wat een biografie is. Een biografie is een boek dat gaat over het leven van een persoon. Het is een soort samenvatting van de hoogte- en dieptepunten van iemands leven. Je kunt er lezen hoe iemand is geworden zoals hij of zij nu is. Er zijn twee soorten biografieën: een (gewone) biografie en een autobiografie. De kinderen proberen aan

de hand van het woord te raden wat een autobiografie zou kunnen betekenen. Nadat u heeft uitgelegd wat het verschil is tussen een biografie en een autobiografie, lezen de kinderen twee stukjes tekst en proberen ze te achterhalen welke van de twee uit een biografie komt, en welke uit een autobiografie. Ze kunnen dit zien aan de manier waarop een biografie is geschreven. Is het geschreven in de ik-vorm? Dan gaat het om een autobiografie. Is het geschreven met hij/zij? Dan is het een biografie.

De kinderen gaan een aantal fragmenten lezen uit de biografie van Bibian Mentel. Voordat ze dit doen, bekijken ze eerst het filmpje over Bibian, zodat ze weten wie het is en wat er zo bijzonder aan haar is. Vervolgens lezen jullie klassikaal de drie fragmenten op het digibord. Omdat sommige fragmenten misschien wat heftig zijn, vraag je ook

naar de reacties/gevoelens van kinderen na het lezen van de fragmenten.

Verwerking (25 minuten)

Verdeel de klas in groepjes van 4 à 5 kinderen en geef elk groepje pen en papier. Per groepje bedenken de kinderen 5 punten waar een goede biografie aan moet voldoen. Ze schrijven deze op. En bedenken ook welke waarschijnlijk het belangrijkste is.

Na 10 minuten krijgt ieder kind een ultieme biografie-checklist en mogen de groepjes om de beurt hun 5 kenmerken noemen. Vraag door. Waarom moet een biografie juist hieraan voldoen? Als alle 5 de kenmerken zijn opgenoemd kiest het groepje samen met de leider het belangrijkste kenmerk (hierin kun je sturen). Deze wordt op de ultieme biografie-checklist op het bord geschreven. De kinderen schrijven mee op hun eigen ultieme biografie-checklist. Doe dit per groepje. Komt er bij twee groepjes hetzelfde kenmerk als belangrijkste uit de bus? Kies dan het op één na belangrijkste kenmerk. Staat het kenmerk al op de checklist? Kies dan een andere uit het groepje. Uiteindelijk heb je een checklist die bestaat uit drie vaste onderdelen en per groepje een aanvullend onderdeel. Deze checklist zal in de komende workshops worden gebruikt bij het schrijven van de biografie.

Lesafsluiting (5 min)

Van wie zouden de kinderen een biografie willen lezen? Bespreek tot slot de lesdoelen.

Per groepje bedenken de kinderen 5 punten waar een goede biografie aan moet voldoen en schrijven deze punten op in hun checklist.

De ultieme biografie-checklist

- ☐ *De biografie beschrijft de belangrijkste gebeurtenissen van iemands leven.*
- ☐ *De biografie vertelt je iets over hoe iemand geworden is hoe hij of zij nu is.*
- ☐ *De biografie is geschreven in de hij/zij vorm.*
- ☐
- ☐
- ☐
- ☐
- ☐
- ☐
- ☐
- ☐
- ☐
- ☐
- ☐
- ☐
- ☐

Lesinstructie les 2 –

Interviewen: hoe doe je dat?

Aan het einde van deze les:

- ✓ weet ik het verschil tussen open en gesloten vragen.
- ✓ ken ik de belangrijkste interviewtechniek en kan deze toepassen.
- ✓ kan ik interviewvragen bedenken en een leeftijdsgenoot interviewen.

Benodigdheden

- papier (A4)
- pennen & potloden

Voorkennis activeren (4 min)

Wie zouden de kinderen weleens willen interviewen? Waarom? Wat zouden ze van hem/haar willen weten? Bespreek kort de antwoorden van de kinderen.

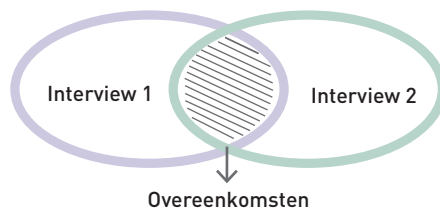
Lesdoelen bepalen (1 min)

Bekijk samen met de kinderen de lesdoelen. Zo weten ze waar ze aan toe zijn en welke vaardigheden ze opdoen.

Voorkennis verder activeren (10 min)

Bekijk samen met de kinderen twee interviews waarin voetballer Frenkie de Jong wordt geïnterviewd. In het eerste interview wordt hij vrij informeel geïnterviewd in een auto. Andy, diegene die het interview leidt, hoeft amper vragen te stellen. Frenkie zit behoorlijk op de praatstoel. Dit is anders bij het tweede interview. De interviewer moet veel meer zijn best doen om Frenkie aan de praat te houden.

Deel pen en papier uit. Elk kind tekent twee cirkels die in het midden overlappen (net als op slide 7). Vervolgens schrijven ze de overeenkomsten en verschillen tussen de twee interviews in de vennndiagram.

Daarna zet u de muziek aan. De kinderen lopen (of dansen als ze durven!) door de ruimte met hun vennndiagram. Zodra u de muziek stopt lopen ze naar het dichtstbijzijnde kind. Samen

bespreken ze de overeenkomsten en verschillen. Herhaal dit twee of drie keer en stuur daarna iedereen terug naar zijn of haar plek. Ga dan in op de vraag welk interview de kinderen het beste vonden en waarom. Waaraan voldoet een goed interview volgens de kinderen?

Bijvoorbeeld: Diegene die het interview leidt, stelt de ander op zijn gemak, luistert naar wat diegene zegt, vult aan en vraagt door. En wat is eigenlijk het doel van een interview? *Zoveel mogelijk over iemand te weten komen.*

Begeleide inoefening – vragen stellen (10 min)

Het afnemen van een interview gaat in een aantal stappen. De eerste stap is het vaststellen van het doel van het interview. Aan de hand van het doel kun je verder met stap twee: het bedenken van vragen voor het interview. Maar hoe doe je dat nu eigenlijk?

We beginnen met een experiment. Roep een kind naar voren en stel de volgende vragen:

- Hoe oud ben je?
- Waar woon je?
- Hoeveel broers en zussen heb je?
- Welke talen spreek je?
- Vind je rekenen leuk?
- Wat is je favoriete sport?

Besprek daarna met de kinderen wat ze vonden van deze vragen en het interview. Kreeg je steeds maar korte antwoorden? Waar zou dat aan kunnen liggen? *Aan het type vragen, ze zijn gesloten.*

Ga in op het verschil tussen open en gesloten vragen. Behandel de slide waarin wordt uitgelegd wat een open vraag is en wat een gesloten vraag is. Test vervolgens de kennis van de kinderen met een korte quiz.

Daarna laat u de kinderen nadenken over welk soort vragen het meest geschikt is voor interviews. Wanneer u samen met de kinderen tot de conclusie bent gekomen dat open vragen het meest geschikt zijn, bekijkt u het fragment waarin premier Rutte een journalist wijst op het gebruik van gesloten vragen. Dit om te illustreren waarom het stellen van open vragen bij een interview zo ontzettend belangrijk is.

Verwerking – vragen stellen (30 min)

De kinderen krijgen 20 minuten de tijd om open vragen te bedenken die ze willen stellen tijdens het interview. Ze houden hierbij in hun achterhoofd de checklist die is opgesteld in de vorige les. Na 20 minuten wisselen de kinderen van blad met hun maatje. Ze bekijken elkaars vragen en gaan na of er écht geen gesloten vragen in staan. Ook mogen ze inspiratie opdoen bij de vragen van de ander. Na 5 minuten wisselen de kinderen hun blad weer terug en maken ze van de gesloten vragen open vragen en vullen ze hun vragen, indien ze dat willen, aan met originele/leuke/goede vragen van de ander.

Begeleide inoefening – interviewen (10 min)

Na het bedenken van de vragen gaat u door met stap drie: De kinderen houden het interview en gebruiken daarbij de LSD-techniek. Stap voor stap maken de kinderen vervolgens kennis met de LSD-techniek en gaan ze de waarde ervan inzien.

Luisteren

Bekijk samen met de kinderen het filmpje en ga in op de vraag of de vrouw in het filmpje goed luistert. Vraag door: Waaraan merk je of ze goed luistert? Waarom is het belangrijk om goed te luisteren? *Je merkt dat ze niet goed luistert, omdat ze de hele tijd met andere dingen bezig is, steeds dezelfde vragen stelt en niet op de hoogte is van wat de man heeft gezegd. Het is belangrijk om goed te luisteren om de andere persoon het gevoel te geven dat hij wordt gehoord. Dat zorgt voor een fijne sfeer. Ook is de kans dan groter dat diegene dan meer informatie met je deelt.*

Samenvatten

De kinderen beantwoorden de vraag waarom zij denken dat het belangrijk is om goed samen te vatten wat de ander heeft gezegd. *Om te controleren of jullie op één lijn zitten en of jouw conclusies en gedachtes kloppen.*

Doorvragen

Doorvragen is belangrijk om echt alles te weten te komen wat je wilt weten.

Maar hoe doe je dat eigenlijk? Bekijk met de kinderen het filmpje waarin Robbert Eloise interviewt en beantwoord de vraag hoe Robbert steeds doorvraagt. *Robbert pakt steeds een klein stukje van wat Eloise heeft gezegd en vraagt hier op door. Robbert vraagt eerst of Eloise het een beperking of als een verrijking ziet dat ze lid is van de koninklijke familie. Eloise geeft een uitgebreid antwoord waarin ze ook benoemt dat mensen soms wel negatieve dingen zeggen. Robbert haakt daarop in en vraagt: Wat zijn dan die negatieve dingetjes die mensen zeggen? Zo komt hij meer en meer te weten. Bij doorvragen is het van belang dat je je nieuwsgierig opstelt. Probeer het als doel te zien om zo veel mogelijk over de ander te weten te komen. Als hij of zij jou dus informatie geeft, vraag hierop door!*

Verwerking – interviewen (50 min)

De kinderen interviewen de ander aan de hand van de vragen die ze hebben bedacht. Na 25 minuten wisselen ze. Diegene die zojuist werd geïnterviewd, is nu aan de beurt om te interviewen.

Lesafsluiting (5 min)

Bekijk gezamenlijk de lesdoelen. Hoe was het om iemand te interviewen. Leuk? Moeilijker of makkelijker dan gedacht? En hoe was het om geïnterviewd te worden?

Lesinstructie les 3 – Onze levenslijn!

Aan het einde van deze les:

- ✓ weet ik wat een levenslijn is.
- ✓ kan ik informatie chronologisch ordenen.
- ✓ kan ik informatie samenvatten in een schema.

Benodigdheden

- pen
- papier (A4 en A3)
- kleurpotloden en stiften

Voorkennis activeren (10 min)

Waar denken de kinderen aan bij de term 'levenslijn'? Maak samen een woordweb. Bekijk vervolgens een levenslijn in de vorm van een filmpje. Wat valt op? Ga aan de hand van de antwoorden van de kinderen in gesprek over de eigenschappen van een levenslijn. Waar moet een levenslijn aan voldoen om een levenslijn te zijn? *Belangrijke gebeurtenissen in iemands leven staan erop. Hoe diegene is geworden zoals hij of zij nu is.*

Vervolgens deelt u pen en papier (A4) uit. De kinderen bedenken hoe een levenslijn er op papier uit zal zien. Ze krijgen twee minuten om een ruwe schets te maken van hun eigen levenslijn. Dan vouwen ze van hun levenslijn een vliegtuig (of maken ze een prop) en gooien deze, op het teken van de groepsleider, door de ruimte. Elk van de kinderen zoekt vervolgens een vliegtuig of een prop en gaat terug naar zijn of haar plaats. Met het kind naast zich maken ze op basis

van de gevonden levenslijnen een lijstje van drie dingen waaraan een levenslijn moet voldoen.

Lesdoelen bepalen

Bekijk samen met de kinderen de lesdoelen van deze dag. Zo weten de kinderen waar ze aan toe zijn en welke vaardigheden ze opdoen.

Begeleide inoefening (5 min)

Nu de kinderen weten wat een levenslijn is, gaan ze oefenen met het aanbrengen van een chronologische volgorde in gebeurtenissen aan de hand van een sleepvraag. Daarna gaan ze in op het feit waarom het handig is dat alles op chronologische volgorde staat. *Op die manier zijn er namelijk verbanden aan te brengen in iemands leven en kun je achterhalen waarom dingen zijn gelopen zoals ze gelopen zijn. Omdat Lisa naar Utrecht verhuist, ontmoet ze Thomas. Als dat niet was gebeurd, was ze nu nooit met Thomas getrouwd!*

Verwerking deel 1 (45 min)

Stap voor stap gaan kinderen aan de slag met hun levenslijn. Ze maken eerst een lijstje met alle belangrijke gebeurtenissen uit het leven van hun maatje. Hiervoor gebruiken ze de aantekeningen die ze gisteren bij het interview hebben gemaakt.

Dan gaat het lijstje langs het maatje voor een check. Staan alle belangrijke gebeurtenissen wel op het lijstje? Iedereen voegt minimaal drie nieuwe gebeurtenissen toe. Ook wordt er bij elk van de gebeurtenissen op het lijstje een jaartal of leeftijd toegevoegd.

De lijstjes worden teruggegeven en de kinderen bedenken bij elk van de nieuwe gebeurtenissen minimaal twee interviewvragen. Daarna interviewen ze elkaar om de beurt over de nieuwe gebeurtenissen en maken daar aantekeningen van. Deze nieuwe informatie komt ook in de biografie.

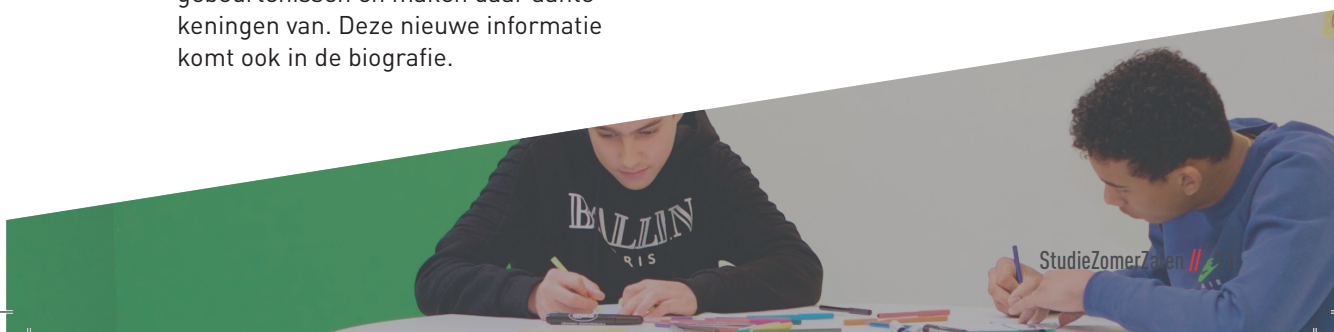
Verwerking deel 2 (55 min)

Hoe maak je nu precies een levenslijn? Doorloop de stappen in LessonUp. Als eindopdracht maken de kinderen een levenslijn van de ander op een A3-vel. Deel pen, papier (A3), potloden en stiften uit en de kinderen kunnen creatief aan de slag!

Ter afsluiting laat iedereen zijn of haar levenslijn op tafel liggen (of, als het mogelijk is, hang ze op in de ruimte) en krijgt iedereen de kans om de levenslijn van de anderen te bewonderen. Tot slot blik je terug op de lesdoelen en sluit je af.

Lesafsluiting (5 min)

Bekijk elkaars levenslijnen en bespreek de lesdoelen die vandaag zijn behaald.

Lesinstructie les 4 – Zinsdelen en zinsopbouw

Aan het einde van deze les:

- ✓ weet ik wat zinsdelen en zinsopbouw met elkaar te maken hebben.
- ✓ weet ik waarom een goede zinsopbouw belangrijk is.
- ✓ heb ik de regels van de Nederlandse zinsopbouw (weer) helder.

Benodigdheden

- pen
- papier (A4)
- uitgeknipte kaartjes met zinsdelen (per groepje een set)

Voorkennis activeren (4 min)

De kinderen bekijken een zin waarin de zinsdelen zijn gehusseld. Ze zetten de zinsdelen in de juiste volgorde: *Jij kijkt naar deze zin*. Vervolgens denken ze na over de vraag waarom zinsopbouw belangrijk is in een zin. Ga kort in op het antwoord van de kinderen. De verschillende redenen waarom zinsopbouw belangrijk is, worden verderop in de presentatie behandeld.

Lesdoelen (1 min)

Bespreek de lesdoelen kort met de kinderen.

Begeleide inoefening (20 min)

De kinderen ondervinden waarom zinsopbouw belangrijk is. Ze krijgen drie zinnen te zien die uit exact dezelfde woorden bestaan, maar wel alle drie een andere betekenis hebben. Laat ze één minuut kijken naar de drie zinnen en bedenken wat de schrijver met de zinnen

bedoelt. En behandel daarna de 'antwoorden' op de volgende slides. Bespreek wat zinsdelen en zinsopbouw eigenlijk zijn en wat de standaard Nederlandse zinsopbouw is. Vervolgens krijgen alle kinderen pen en papier. Ze bedenken drie zinnen met de zinsopbouw: onderwerp-persoonsvorm-tijd-(manier)-plaats (manier is optioneel). Kies een paar kinderen die hun antwoord mogen geven en bespreek deze. Vervolgens geven kinderen aan welke taal/talen ze naast het Nederlands spreken. Daarna geven alle kinderen hun papier door naar rechts en vertalen ze de zinnen op het papier naar een andere taal die ze spreken (spreken ze geen andere taal, dan bedenken ze nog drie zinnen met de volgorde: onderwerp-persoonsvorm-tijd-manier-plaats).

Bekijk de antwoorden op slide 17 en vraag bij elke taal wat kinderen denken

dat de zinsvolgorde is. *Bijvoorbeeld: Ik zie dat veel van jullie ook Turks spreken. Wat is de zinsvolgorde in het Turks denken jullie?* Kinderen raken zich zo bewust van de verschillen tussen de andere taal/talen die ze spreken en het Nederlands, wat kan helpen bij het goed opbouwen van een zin.

Behandel de slide over het vooraan plaatsen van de tijd. Wat gebeurt er met het onderwerp en de persoonsvorm als je de tijd (of een ander zinsdeel) vooraan in de zin zet? *Dan wisselen het onderwerp en de persoonsvorm van plaats.* De kinderen geven het papier nogmaals door naar rechts en veranderen de volgorde van de drie Nederlandse zinnen door de tijd vooraan te zetten. Behandel een paar van de zinnen en ga dan door met de introductie van het lijdend voorwerp.

Dan krijgen alle groepjes kinderen (4/5 kinderen per groepje) een set met kaartjes met daarop zinsdelen. Aan hen de taak om binnen 5 minuten zo veel mogelijk correcte zinnen te maken. Voor elke goede zin krijgt het groepje één punt. Voor elke correcte zin langer dan een persoonsvorm en onderwerp krijgt het groepje twee punten. De groepjes

maken de zinnen op de grond. Zodra de vijf minuten om zijn, gaan de kinderen verder met de verwerking. U loopt ondertussen rond om te zien welk groepje hoeveel punten heeft gescoord.

Verwerking (60 min)

De kinderen gaan aan de slag met hun eerste versie van de biografie. Dit doen ze aan de hand van de levenslijn die ze gisteren hebben gemaakt en de checklist uit les één. Ze letten bij het schrijven van deze eerste versie op de zinsvolgorde. U bent ondertussen beschikbaar voor vragen.

Lesafsluiting (5 min)

Bespreek de lesdoelen die vandaag zijn behaald en maak vervolgens bekend welk groepje de opdracht heeft gewonnen! Zijn er twee groepjes met een gelijke score? Laat ze dan in 1 minuut een zo lang mogelijke kloppende zin maken. Het groepje met de langste zin wint.

een blauwe aap	een saaie meester	fietst/fietste
een fit paard	een zieke geit	appt/appte
een blinde kip	ligt/lag	schrijft/schreef
een hippe oma	eet/at	rent/rende
een lange man	leest/las	vanmorgen
een gekke opa	speelt/speelde	drie jaar geleden
een rode mier	zingt/zong	overmorgen
een witte haai	bakt/bakte	over twee seconden
een reusachtige dinosaurius	plukt/plukte	in 2066
een boze dwerg	koopt/kocht	een minuut geleden
een klein meisje	kietelt/kietelde	gisteren
een grote hond	mist/miste	volgende week
een bange kikker	slaapt/sliep	over 44 dagen

over een miljoen jaar	achter de boom	een taart
eergisteren	bij opa en oma	appels
over zes weken	in de dierentuin	drie goudvissen
nooit	in de jungle	een hongerige draak
altijd	op de noordpool	mijn hond
nu	op school	met mijn knuffel
in de auto	in de wolken	zonder handen
op het dak	op de maan	mijn beste vriend
onder de tafel	te snurken	een gedicht
in de speeltuin	walnoten	op blote voeten
in de supermarkt	een boek	
op de boot	Fortnite	
op het toilet	een liedje	

Lesinstructie les 5 – Feedback geven en ontvangen

Aan het einde van deze les:

- ✓ kan ik feedback geven volgens de toptip-techniek.
- ✓ kan ik feedback goed ontvangen.
- ✓ kan ik feedback verwerken.

Benodigdheden

- pen
- papier (A4)
- checklist uit les 1

Voorkennis activeren (5 min)

Bekijk met de leerlingen het filmpje van de twee komieken. Waarom is dit filmpje zo grappig? *Er wordt positieve feedback gegeven op een toon alsof ze ruziemaken, en er wordt negatieve feedback gegeven op een toon alsof je elkaar complimenten geeft.*

Lesdoelen

Bespreek de lesdoelen met de kinderen.

Begeleide inoefening (20 min)

Er zijn twee soorten feedback: negatief en positief. Negatieve feedback kun je op twee manieren geven: de 'goede' manier en de 'slechte/kan beter' manier. Vraag de kinderen hoe zij denken dat je op een goede manier negatieve feedback kunt geven. Later in de les komen de eigenschappen van 'goede' negatieve feedback aan bod.

Als je op een 'slechte' manier feedback

geeft, dan is dit meestal op de persoon en dat is niet echt leuk voor diegene die feedback moet ontvangen. Door middel van een sleepvraag wordt getest of de kinderen het goed hebben begrepen. Nu de kinderen weten hoe het niet moet, is het tijd om te focussen op hoe het wel moet. U bespreekt hoe de kinderen het beste negatieve feedback kunnen geven aan de hand van de toptip-methode. Vervolgens draait u een paar keer aan het rad en wijst een kind aan/vraagt een vrijwilliger om een voorbeeld te geven van wat er gedraaid is. Vraag vervolgens aan iemand anders in de groep waarom het voorbeeld goed of slecht is. Doe dit tot alle voorbeelden zijn geweest.

Verwerking (90 min)

Nu de leerlingen weten hoe ze feedback kunnen geven, gaan ze aan de slag. Deel aan ieder kind twee papiertjes en een pen uit. Ze beginnen met het lezen van hun eigen biografie (die over henzelf

gaat). Ze schrijven minimaal 3 tops en tips op voor de schrijver. Dit doen ze op basis van de inhoud en op basis van de checklist van week 1.

Vervolgens bespreken de kinderen de feedback kort met elkaar. Daarna leest ieder kind het werk van een ander kind. Ze kennen het verhaal van dat kind niet, waardoor ze er met een frisse blik naar kijken. Begrijpen ze alles? Loopt het verhaal goed? Mist er nog ergens informatie? Ze schrijven opnieuw 3 tops en tips op voor de schrijver en bespreken dit kort met elkaar. Tot slot krijgt elk kind een half uur de tijd om de gekregen feedback te verwerken.

Afsluiting (5 min)

Bespreek de leerdoelen met de leerlingen.

**De leerlingen
schrijven minimaal
3 tops en tips op
voor de schrijver van
de biografie.
De checklist uit
week 1 kan
hierbij helpen.**

Lesinstructie les 6 – Verwijswoorden en flaptekst

Aan het einde van deze les:

- ✓ weet ik wat verwijswoorden zijn en waarom ze worden gebruikt.
- ✓ kan ik verwijswoorden herkennen in een tekst.
- ✓ kan ik verwijswoorden toevoegen aan een tekst.
- ✓ kan ik een flaptekst schrijven.

Benodigdheden

- pen
- papier (A4)
- markeerstiften
- uitgeprinte versie biografie

Voorkennis activeren (5 min)

Bekijk de video 'zij' met de kinderen. Over wie gaat dit nummer? *Dat weten we niet (zeker)*. Vraag door: Hoe kan het dat we dit niet zeker weten? *Marco Borsato gebruikt alleen het verwijswoord zij zonder dat hij eerst iemand heeft genoemd waar naar dit woord verwijst.*

Lesdoelen

Besprek kort de lesdoelen van vandaag.

Begeleide inoefening – verwijswoorden (20 min)

Bekijk de video over verwijswoorden. Waarom worden verwijswoorden gebruikt? *Omdat de tekst daar minder saai van wordt.* Vervolgens gaan de kinderen een spel spelen in teams. Deel voordat het spel begint pen en papier uit. Elk team bestaat uit twee kinderen die niet een biografie over elkaar schrijven. Ze gaan namelijk in het kort het levensverhaal van hun maatje (hun biografie)

vertellen aan hun teamgenoot. Daarbij is het doel om zoveel mogelijk verwijswoorden te gebruiken. De teamgenoot schrijft alle verwijswoorden op, inclusief datgene waar het naar verwijst. Voor elk verwijswoord dat de kinderen gebruiken én spotten, krijgt het team een punt. Na 5 minuten wisselen ze van rol. Welk team haalt de meeste punten? Daarna lezen de kinderen een kort stukje tekst en tellen ze het aantal verwijswoorden: *Tuur heeft helemaal geen zin om te koken, maar hij heeft het zijn moeder beloofd. Met tegenzin pakt hij de pan uit de kast. Dan gaat hij op zoek naar de aardappels. Die moeten eerst maar geschild worden. Het goede antwoord is dus 5 verwijswoorden.*

Verwerking – verwijswoorden (55 min)

Nu gaan de kinderen aan de slag met hun eigen tekst! Deel de geprinte versie van de biografie uit, samen met

de markeerstiften. De kinderen geven alle verwijswaarden in hun biografie een kleurtje. Als ze dat hebben gedaan, herschrijven ze hun biografie met een focus op verwijswaarden. Zo wordt de tekst prettiger om te lezen.

Begeleide inoefening – flaptekst (5 min)

Wat is een flaptekst eigenlijk? Een flaptekst is het kleine stukje tekst op de achterkant van een boek. Vaak lees je de achterkant van een boek voordat je hem koopt of leent uit de bieb. Waarom doe je dat eigenlijk? *Omdat je wilt weten waar het boek over gaat en of het een leuk boek is.* Fun fact: een flaptekst wordt ook wel een blurb genoemd. In de flaptekst staat dus iets over de inhoud van het boek, maar dat niet alleen. Een flaptekst moet ook leuk zijn om te lezen en je nieuwsgierig maken. De kinderen lezen twee flapteksten. Welke vinden ze leuker en waarom? *Bijvoorbeeld omdat de ene leuker is geschreven en je nieuwsgierig maakt.*

Verwerking – flaptekst (30 min)

De kinderen schrijven een flaptekst bij hun biografie. In de flaptekst staat waar de biografie over gaat, en nodigt daarnaast uit tot verder lezen.

Afsluiting (5 min)

Bespreek kort de behaalde doelen. Vervolgens leest u een paar flapteksten voor zonder de naam voor te lezen. Kunnen de kinderen raden bij welke biografie de flaptekst hoort?

Fun fact:
een flaptekst
wordt ook wel
een blurb
genoemd.

Lesinstructie les 7 – Signaalwoorden

Aan het einde van deze les:

- ✓ weet ik waarom het gebruik van signaalwoorden belangrijk is.
- ✓ kan ik signaalwoorden herkennen.
- ✓ kan ik signaalwoorden toevoegen aan mijn eigen tekst.
- ✓ kan ik een originele titel bedenken voor mijn biografie.

Benodigdheden

- pen
- papier (A4)
- markeerstiften
- uitgeprinte versie biografie

Voorkennis activeren (5 min)

De kinderen worden aan het denken gezet met de vraag 'wat hebben een vuurtoren en signaalwoorden met elkaar gemeen?' de onderliggende vraag is natuurlijk: 'wat zijn signaalwoorden?' Zo worden de kinderen aan het denken gezet over het onderwerp. *Een vuurtoren geeft een signaal af aan boten 'Let op, hier is land'. Een signaalwoord geeft een signaal af aan lezers 'Let op, hier is een verband'.*

Lesdoelen

Besprek kort de lesdoelen met de kinderen.

Begeleide inoefening – signaalwoorden (30 min)

Wat zijn signaalwoorden eigenlijk? Signaalwoorden geven een verband aan tussen verschillende zinnen of alinea's. De kinderen lezen een tekst waarin bijna

alle verbanden worden aangegeven met '(en) toen'. Geef een (of meerdere) kinderen de beurt en ga door naar de volgende slide waarop duidelijk wordt wat er 'mis' is met de tekst. Er zijn namelijk een heleboel andere signaalwoorden naast '(en) toen' en ze geven bijna allemaal verschillende verbanden aan. Er is genoeg keuze.

Aan de hand van een sleepvraag passen kinderen de tekst over Mert aan. Vervolgens denken ze na over de vraag waarom het gebruik van (verschillende) signaalwoorden belangrijk is. *Het leest prettiger, en daarnaast geven de verschillende signaalwoorden verschillende verbanden aan. Je kunt dus niet één signaalwoord voor alle soorten verbanden gebruiken.*

Dan bekijken de kinderen de video over signaalwoorden.

Verwerking – signaalwoorden (60 min)

Deel de geprinte versie van de biografie samen met de markeerstiften uit. De kinderen lezen hun eigen tekst en geven alle signaalwoorden een kleurtje.

Daarna is het tijd voor een kort inter-mezzo. Deel pen en papier uit. De groep wordt verdeeld in twee teams. Kinderen die een biografie over elkaar schrijven zitten elk in een ander team. Elk team heeft per beurt een ander kind als leider. Het spel is afgelopen als alle kinderen zijn geweest. De teams draaien om de beurt aan het rad en zien dan een signaalwoord en het aantal punten dat ze kunnen verdienen. De leider van het team heeft 30 seconden de tijd om een zin te maken waarin de functie van het signaalwoord goed naar voren komt. (dus niet: 'deze zin bevat het woord 'dus'', maar: 'Het regent buiten, dus neem ik een paraplu mee'). Ondertussen schrijven alle kinderen (van beide teams) ook wat op. Lukt het de teamleider niet in 30 seconden? Dan mag hij of zij één kind uit het team aanwijzen om zijn of haar zin voor te lezen. Is de zin goed? Dan krijgt dat team het aantal punten dat achter het woord staat. Is de zin niet goed, dan krijgt het andere team 10 seconden om te overleggen welke zin ze gaan gebruiken. Is die goed? Dan krijgen zij de punten en zijn ze aan de beurt. Is de zin fout? Dan krijgt niemand de punten. Het team met de meeste punten aan het einde wint.

Nadat de kinderen actief bezig zijn geweest met signaalwoorden, gaan ze hun tekst herschrijven met een focus op signaalwoorden. Kunnen ze meer signaalwoorden toevoegen? Of meer afwisselen? Tijdens de opdracht staat de slide met signaalwoorden op het bord.

Begeleide inoefening – titel kiezen (5 min)

Hoe denken de kinderen dat je een titel kiest? Bespreek de antwoorden. Vervolgens gaan jullie stemmen welke titel voor de biografie van Bibian Mentel jullie het best vinden. Vraag een aantal kinderen waarom ze voor een bepaalde titel hebben gekozen. Leg vervolgens uit dat het allemaal mogelijke titels zijn, maar dat de uitgever een keus moet maken. Meestal maakt hij of zij die op basis van hoe goed de titel zal gaan verkopen en kiest hij of zij eerder een spannende of mysterieuze titel dan een 'saaie'.

Verwerking – titel kiezen (15 min)

In 10 minuten bedenken de kinderen 8 mogelijke titels voor hun biografie. Vervolgens kiezen ze in 5 minuten samen met hun maatje hun favoriet.

Afsluiting (5 min)

Bespreek de behaalde doelen en vraag de kinderen hoe ze het vonden om een biografie te schrijven. Wat hebben ze allemaal geleerd?

15 Energizers voor tussen de lessen door!

1 Commando ...

De variant met 'commando pinkelen' is vast bekend. Deze energizer borduurt hierop voort. Laat alle leerlingen staan en geef ze instructies: commando springen, commando klappen, commando ... etc. Maar let op! Zeg je iets zonder commando, dan mogen de kinderen het niet opvolgen. 'Springen' en een kind dat gaat springen, betekent af. Het kind gaat zitten op de stoel en kan vanaf de stoel natuurlijk nog stiekem verder meespeelen. Hilariteit gegarandeerd.

2 Ritme klappen

Klap een ritme van bijvoorbeeld vier woorden achter elkaar en laat de kinderen het ritme naklappen.
Bijvoorbeeld: tij-ger, o-li-fant, ste-kel-var-ken, leeuw. Ook handig als je tussendoor graag even stilte wilt...
Leeuw (1 klap)
Tij-ger (twee klappen)
O-li-fant (drie klappen)
Ste-kel-var-ken (vier klappen)

3 7-up

De leerkracht wijs drie kinderen aan. De rest van de klas doet de ogen dicht en houdt hun hoofd naar beneden. De drie aanwezige kinderen lopen rond door de klas en tikken alle drie één andere leerling aan. Als een leerling wordt aangetikt, steekt hij/zij een hand in de lucht, maar houdt de ogen gesloten. De drie 'tikers' gaan weer voor de klas staan en één van hen roept nu '7-up'. De kinderen in de klas doen hun ogen open. De drie getikte kinderen mogen nu raden wie hen heeft

aangetikt. Goed geraden? Dan wisselt die leerling van rol met de tikker. Fout geraden? Dan blijft de tikker staan.

4 De museumbewaker of standbeelden

Alle leerlingen gaan staan als een standbeeld. Eén leerling is de museumbewaker en houdt alle standbeelden goed in de gaten. Maar let op! Als hij even niet oplet, komen de standbeelden in beweging en nemen ze een andere houding aan. Wordt een van de standbeelden betrappt door de museumbewaker terwijl hij beweegt? Dan is hij af en gaat hij zitten op zijn stoel. Welk standbeeld houdt het het langst vol?

5 Hoe lang duurt een minuut?

Alle kinderen gaan staan en u start de stopwatch (die de kinderen natuurlijk niet zien!). Als de kinderen denken dat de minuut voorbij is, gaan zij zitten. U houdt in de gaten wie er het dichtstbij de minuut was.

6 Echopret

De leerlingen gaan in een kring staan. Vertel dat er in het midden van de kring een denkbeeldige echo-put staat. Zodra deze wordt geopend (door te doen alsof het deksel wordt opgetild), worden alle geluiden en bewegingen van de begeleider nagedaan. Is de echo-put dicht? Dan houdt het echoën natuurlijk op. Op den duur kunnen de kinderen natuurlijk zelf de echo-put leiden.

7 Levend memory

Wijs twee kinderen aan die het spel memory gaan spelen. Ze gaan even naar de gang, waardoor de rest van de klas tijd heeft om tweetallen te vormen. Ieder tweetal spreekt een beweging af. Gelukt? Laat dan ieder tweetal de beweging even voordoen (om dubbele setjes te voorkomen). De kinderen die op de gang stonden komen nu binnen en wijzen om de beurt een tweetal aan. Word je naam genoemd? Dan doe je de beweging voor. Is het een setje? Dan krijgt de speler één punt. Wie van de twee wint het spel memory?

8 Dirigentje

Wijs één kind aan dat even naar de gang mag. Bespreek vervolgens met de rest van de klas wie de dirigent is. Hij of zij doet steeds een beweging (en geluid) voor, die de rest van de klas nadoet. Het kind dat op de gang stond komt terug de klas in en probeert te raden wie de dirigent is. Hij/zij krijgt hiervoor drie kansen...

9 Wie is het?

Alle leerlingen gaan staan. Geef nu steeds een omschrijving. Bijvoorbeeld 'Hij/zij heeft een trui aan'. Alle leerlingen die geen trui aan hebben, gaan nu zitten. Wie blijft er uiteindelijk over en

is nu spelleider? Ook leuk als variant: omschrijf een kind aan de hand van complimenten/goede eigenschappen. Bijvoorbeeld: Hij is erg goed in voetbal en is lief voor zijn jongere zusje. Kunnen de kinderen raden over wie het gaat?

10 Tellen maar

Tel klassikaal tot 10. Maar let op! Zeggen twee (of meer) kinderen tegelijkertijd een getal? Dan begin je natuurlijk he-le-maal opnieuw. Wellicht ten overvloede: maar afspreken wie eerst iets gaat zeggen en wie daarna, dat telt natuurlijk niet.

11 Verstoppertje

Pak een voorwerp en laat het zien aan de groep. Stuur vervolgens één kind naar de gang. Laat een ander kind het voorwerp verstoppen. Het kind dat op de gang stond, komt weer terug en gaat op zoek naar het voorwerp. De klasgenoten helpen hem of haar door langzaam (ver weg) of snel (dichtbij!) op hun benen te trommelen.

12 Stoelendans

Een gouwe ouwe! Maak een kring van stoelen. Zorg dat er één stoel minder is dan het aantal leerlingen. Zet muziek aan en laat de kinderen om de stoelen heen dansen. Zodra de muziek stopt (de leider bepaalt wanneer), zoeken alle kinderen zo snel mogelijk een lege stoel.

De leerling die geen stoel kan vinden is af. Het spel gaat verder maar nu met één stoel minder, net zo lang tot er maar één stoel over is. Wie wint de stoelendans?

13 Tijdbom

Schrijf op het bord: 'Als een potvis in een pispot pist, heb je een pispot vol potvispispis'. Zet vervolgens een timer op een telefoon. De leerlingen geven nu de telefoon zo snel mogelijk door, maar mogen dit pas doen nadat ze de zin op het bord goed hebben uitgesproken. Waar barst de tijdbom?!

14 Moordenaartje

Eén kind gaat de klas uit (de politieagent). Ondertussen wordt er een moordenaar gekozen. Dan mag de politieagent weer binnenkomen. Alle kinderen (inclusief moordenaar) staan in een kring met de politieagent in het midden. De moordenaar kan kinderen 'vermoorden' door naar ze te knipogen. Als een kind is 'vermoord', wacht deze vijf seconden en valt dan 'dood' neer op de grond. De moordenaar probeert zoveel mogelijk kinderen te 'vermoorden' voordat de politieagent ontdekt wie hij/zij is. De politieagent krijgt drie kansen om te raden wie de moordenaar is. Wie wint er? De politieagent of de moordenaar?

15 Balanceren maar!

De kinderen balanceren op één been en krijgen steeds een opdracht die ze al balancerend moeten uitvoeren (Bijvoorbeeld: schrijf je naam met je rechtervoet, hinkel 4 keer op en neer, hinkel naar achteren, buig voorover, maak met je armen een vliegbeweging, etc.) raakt een kind uit balans, dan is hij of zij af. Wie houdt het het langst vol?